

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Felelős szerkesztő és kiadó: SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr. KIADJA: A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYLETE.
budapesti kir. közjegyző.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 39. Tel.: 297—069.

Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári csekk számlája: 41.951.

Közszelleményi jogkérdések az elméletben és gyakorlatban

A közjegyzői gyakorlatban mind az okirat szerkesztés, mind pedig az örökösödési eljárás rendjén sűrűn fordulnak elő a közszelleményi joggal kapcsolatos kérdések. Az alapvető és még véglegesen mindig megoldatlan problémától, a közszellemény dologjogi, vagy kötelmi jogi természetétől eltekintve, a kapcsolatos kérdések egész sorát veti megoldás végett fel: sűrűn a közjegyzői gyakorlat s ekként tökéletesen megokoltnak tekinthető, hogy a budapesti kir. közjegyzői kamara az 1943/44. tanévre „A közszelleményi közösség jogi természete” címen tűzött ki a Pázmány Péter Tudományegyetem jog- és államtudományi karán pályátételt. A kar a pályadíjat „Aequam memento rebus in arduis” jelige alatt benyújtott pályázati dolgozat szerzőjének ítélte oda s ez a szerző Schleifer Gyula IV. éves joghallgató. A pályadíj 300 P. volt s a kar még két pályamunkát és pedig Strasser György III. éves és Endrei Emil IV. éves joghallgatók dolgozatait találta 150, illetve 100 pengővel jutalmazandóknak. A kamara június hó 22. napján tartott választmányi ülésen a megállapított szorgalmi díjak megterítését is vállalta.

A pályaművekre vonatkozó bírálati jelentést *Kolosváry* Bálint dr. az egyetem kiváló magánjogi professzora készítette el s terjesztette a kar elé. Magát a pályaművet a lehetőséghez képest — legalább is kivonatossan — későbbi számaink egyikében, a bírálati jelentésnek a pályadíjnyertes műre vonatkozó részét már most az alábbiakban közöljük:

„A második pályázati dolgozat szerzője „Aequam memento rebus in arduis” jelige alatt nyújtotta be munkáját s azt a közszelleményi közösség jellemző vonásainak kifejtésén indítja el, hogy e megalapozás után a jogi természet kérdését megoldhassa. Gyakorlati példákon igyekszik bemutatni,

Közszelleményi jogkérdések az elméletben és gyakorlatban.

Dr. *Degel Sándor*: A telekkönyvi állapotok rendezésének előmozdítása.

Közlémények.

A közjegyzői kar új felsőházi képviselője.

Pályázatok közjegyzői állásokra.

Észrevételek az 1720/1944. M. E. rendelethez.

Felterjesztés a helyettesi kirendelések ideiglenes könnyítése tárgyában.

Hagyatéki ügyekre vonatkozó megállapodások.

Allásközvetítések.

Rendelet.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Magyar Jogi Szemle.

Telman Sándor dr. könyve.

Szokolay Leó dr. könyve.

Gazdasági Jog.

Erdélyi Jogélet.

Deutsche Notar-Zeitschrift.

Illetékügyi Közlöny.

Joggyakorlat.

Magánjog.

Illetékjog.

hogy az intézménynek a házasság fennállása alatt nyoma sincs és a házasság megszűnése csak a házasság megszűnése által realizálódik.

Eddig az időpontig a közösség a két házaspár saját vagyona megett csupán lappangva él. Alaptényezői: a házassági erkölcsi viszony és a vagyonszerzés. Utóbbi a társasági vagyonszerzésre utal, de attól mégis élesen különbözik. Végeredményben a legelhatározóbb kritériumnak azt tartja, hogy a közszerzeményi közösség a gazdasági értelemben veendő „együttműködés“-en alapszik.

Tüzetesen vizsgálja ezután a közszerzeményi érdemtelenesség kérdését és a dologi, illetőleg kötelmi szerkezet problémáját. Behatóan tárgyalja a közszerzeményre jogosultak körét és különösen a honorációról a kérdést, szembeveti a közszerzemény és különvagyon ellentétét s kijelöli végül a közszerzeményi közösség rendszerbeli elhelyezését.

A dolgozat sikerült munkának mondható. Szerző könnyű áttekintésben és logikus rendben vizsgálja anyagát s példáit nagy gyakorlati érzékkel konstruálja meg. Erős kritikái, — de mindig objektív szellemről és polemikus tehetségről tesz bizonyosságot. Írói egyéniségének ez az előnyös oldala nyilvánul meg munkájának legjobban sikerült IV—VI. fejezeteiben, ahol azokkal a nézetekkel áll szemben, melyek a közszerzeményben hitvestársi jutalmat látnak s ezzel az érdemtelenesség gondolatát akarják a gyakorlatba belevinni. Nem különben dicsérrel kell kiemelni a honorációról a közszerzemény intézményéhez való viszonyát tárgyaló fejtegetéseit és a még mindig eldöntetlen kötelmi, illetőleg dologi constructio problémájának megoldási kísérletét.

Ujat t. i. mely lényegbevágó volna, szerző nem tud munkája végkövetkeztetéseiben kihozni. A közszerzeményi közösséget házassági vagyonszerzési intézménynek tekinti (eddig sem volt másképpen) mely a vagyonszerzési és vagyonszerzési rendszerek közt foglal állást (ez is régi communis opinio).

Előbbi a házasság megszűnésekor domborodik elő, utóbbi pedig a házasság fennállása alatt érvényesül. Kiterjedése a házaspár tiszta szerzeményeit öleli magába s a közösség alapjául a házaspár törvény által vélelmezett vagyoni együttműködése szolgál. Ezzel az érdemtelenesség intézménye talaját veszti. Kitűzött feladatának azzal akar eleget tenni, hogy a közszerzeményi közösséget közelebbi tartalmához képest *dologi természetű* közösségnek successivé kiépülő tényállásnak veszi, melynek utolsó alkotóeleme a házasság megszűnésével perfektuálódik s ebben rejlik a tulajdonszerzés mozzanata is.

A dologi szerkezetnek ez a „válfaja“ lehetővé teszi azt is, hogy a közszerzemény megosztása alkalmával a praktikusabb értékkülönözeti elv nyerhessen érvényesítést.

Bizonyos, hogy a közszerzeményi közösség természete körül kialakult régi vita a szerző pályamunkájával nem jutott nyugvópontra, ám ez a dolgozat értékéből nem von le semmit.“

A kir. Kúriának közszerzeményi kérdésekkel foglalkozó, egyik újabb majdnem külön tanulmány számba menő P. I. 27/1943. számú ítéletét, amely főleg a honorációról jogi fogalmát kívánja adni, az elvi állásfoglalás s a magasabb jogász szinten mozgó okfejtésre tekintettel, az alábbiakban bővebb kivonatokban közöljük:

„A közszerzemény családjogunkban intézményesen a rendi tagozódás alapján a jobbágyok között fejlődött ki, abban a társadalmi rétegben, amelynek a megélhetés terhe szükségképpen hozta magával azt, hogy a termelésben keze munkájával a feleség is tevékenyen részt vegyen. A nemesek között a házastársak szerzeményi közössége csak akkor foglalt helyet, ha azt kikötötték, illetve az okiratba a feleség nevét is beiktatták, vagy ha a szerzés alapjául a feleség vagyona szolgált. Egyébként a nemesi rendhez tartozó férj főszerző volt. A nemeseknél ugyanis a vagyonszerzés királyi adományozás útján történt, amelynek alapja a fegyveres katonai szolgálat, a hadi érdem volt, a szerzésnek ebben a módjában pedig a feleség részt nem vehetett (Werböczy: Hármaskönyv, I. rész, 18. cím).

A gyakorlatban kialakult jogszabály szerint főszerzőnek tekintendő a honorációról férj is. Ez a jogszabály azonban, — éppen, mert kivételt létesít, — szigorúan alkalmazandó. A honorációról esetében tehát a férj főszerzőségét nem lehet osztálybeli kiváltságnak minősíteni. Ennek jogi alapja itt is lényegileg az, hogy a honorációról foglalkozásból eredő vagyonszerzésében a feleség részt nem is vehet. Ezekből következik egyrészt, hogy a honorációról esetében a főszerzői minőség nem kapcsolódik oly elválaszthatatlanul össze a személyi állapottal, mint a nemesi rendhez tartozóknál, vagyis téves a fellebbezési bíróságnak az az álláspontja, mintha a férj azért, mert a házasságkötéskor foglalkozásánál fogva honorációról volt, főszerzői minőségét a házasság tartama alatt többé el nem veszíthetné. De következik másrészt az is, hogy a honorációról férj csak arra a vagyonszerzésre tekintendő főszerzőnek, amely kizárólag a honorációról foglalkozásból eredően állott elő. Minden egyéb, a házasság tartama alatt szerzett vagyonszerzési közszerzeményi minőségét ily esetben is vélelmezni kell. Általános szabály ugyanis, hogy a közösen végzett munka gyümölcse is közös. Ez a szabály még az ágyastársak közös munkájára is alkalmazást nyer, nem lehet tehát az alól kivétel éppen a törvényes feleség. Az a körülmény, hogy a feleség munkájának eredménye nem egyenértékű a férj munkájának eredményével, mint méltányossági szempont, — esetleg figyelembejöhethet a szerzemény megosztásánál, de a szerzeményi közösség megállapítását magában véve ki nem zárhatja.

A jobbágyi sorban lévő feleség sem végzett egyenlő értékű munkát a férjével. Ellátta a háztartási, a ház és a gyermekek körüli munkát, mentesítette a férjét az ezekkel járó gondoktól és lehetővé tette, hogy a férj minden erejét a termelésre fordíthassa. A szorosan vett termelői munkában, a szerzésben a jobbágy felesége is csak segítőtársa volt a férjnek, a munka nehezebb része, a nagyobb testi erőt igénylő munka ott is a férjére hárult. A fellebbezési bíróság nagy jelentőséget tulajdonított annak, hogy az alperesnek gazdasági akadémiai oklevele van. A honorációról fogalma azonban nem azonosítható a magasabb műveltséggel, sem a főiskolai képzettséggel. Magábanvéve tehát a főiskolai oklevelet a honorációról személyi állapot megállapításának alapjául elfogadni nem lehet.

A mindennapi élet a köz- és magánalkalmazottakkal szemben állandóan fokozódó igényeket támaszt, ami szükségképpen maga után vonja az elméleti kiképzés továbbfejlesztését. A közoktatás terén ez az alsófokú iskoláknak közép-, középfokúaknak pedig főiskolákká való átszervezésében jelentkezik. Ma már számtalan olyan főiskolai képesítéshez kötött állás van, amelyhez korábban csak középiskolai vagy még annál is alacsonyabb végzettség elegendő volt. Előforduló esetekben a szerzett vagyon nem is tekinthető a magasabb iskolai végzettséggel szerzett képesítés alapján folytatott gazdaság vagy ipari foglalkozás — és pedig férj kizárólagos tevékenységére visszavezethető — eredménynek.

Egymagában a főiskolai oklevélnek alapulvétele tehát a honoráciorok körének olyan mérvű kiterjesztését eredményezné, amely semmiképpen sem engedhető meg akkor, amikor viszont az életviszonyoknak és ezekkel kapcsolatban a közfelfogásnak a rendi tagozódás általános érvényesülése körül bekövetkezett gyökeres átalakulás is, — éppen ellenkezőleg, — a kivételként alkalmazáshoz jutott főszerzői megkülönböztetésnek is a legszűkebb keretek közé szorítását követeli meg. A gazdasági akadémiai oklevéllel rendelkező gazdatiszt, — akár intéző, akár főintéző legyen is, — az állandó bírói gyakorlat szerint honoráciornak és mint ilyen arra a vagyonra nézve, amely ebből a foglalkozásból eredően állott elő, főszerzőnek tekintendő. Ennyiben tehát a fellebbezési bíróság jogi döntése helyes; jogszabályt sértett azonban azzal, hogy a felperes közszerzői minőségét ezen túlmenően sem állapította meg. A haszonbérleti foglalkozás ugyanis tekintet nélkül a bérlemény nagyságára és a haszonbérlet képzettségére, — lényegileg nem más, mint üzleti vállalkozás, amely a honorácior jogi fogalma alá nem vonható. Az ebből eredő vagyonszaporulatra tehát a feleséget a közszerzeményi jog megilleti.“

*

A közszerzeményi igényvel kapcsolatban hagyatéki ügyekben a közjegyzői gyakorlatot érinti még a díjkérdés is. A 60.600/1926. I. M. rendelet szerint a díjszámítás alapjának megállapításánál a közszerzeményi igény le nem vonható. Ezt a rendelkezést a 6.800/1935. I. M. rendelet elhagyta, aminek következtében a gyakorlatban hol megítélik a közszerzeményi érték után is a díjátalányt, hol nem. Az előbbi álláspontot foglalta el a nagykanizsai törvényszék Pf. 1449/3/1937. számú végzésével, az utóbbit pedig a budapesti kir. törvényszék 21. Pf. 6156/1939. számú végzésében. Ujabbán a kassai kir. törvényszék Pf. 889/7/1943. számú végítéletében azt a megállapítást eszközölte, hogy a 6800/1935. I. M. rendelet nem zárja ki azt, hogy a hagyatéki eljárásban részt vett és a kir. közjegyző munkáját sikeresen igénybe vett egyéb érdekelt — adott esetben a közszerzeményi igényt érvényesítő férj — ne tartoznék díjfizetéssel, mert jogszabály az is, hogy ellenkező kikötés híján senki ingyen nem veheti igénybe másnak hivatásszerűen végzett munkáját.“ A díjkérdéssel különben nagy alaposággal foglalkozik Telman Sándor is ismert kiváló kézikönyvében, amelynek harmadik kiadása 368—372. oldalain a komoly érvek nagy bőségét sorakoztatja fel a végeredményében annak a felfogásának ad kifejezést, hogy a közszerzeményi igény általánosabb felfogás szerint kötelmi jogi természetű lévén, a díjszámítás alapját az egész közszerzeményi vagyon képezi s a közszerzeményi igénynek megfelelő érték csak mint hagyatéki teher vehető figyelembe.

A telekkönyvi állapotok rendezésének előmozdítása.

Irta: Dr. Degel Sándor szikszói kir. közjegyző.

Közlönyünk 1943. évi november havi számában „A névazonosságok és következményeinek kiküszöbölése“ címen igen megszívlelésre méltó cikk jelent meg Dr. Szentiványi András erdődi kartársunk tollából. A szerző fejtegetéseit és az azokból levont következtetéseit nyilván magukévá fogják tenni elsősorban azok a kartársak, akiknek kerületében a telekkönyvi betétszerkesztés még nem történt meg.

A névazonosságokból következő sok telekkönyvi hiba kiküszöbölésére eddig alkalmazott módszerek — házastárs, atya megnevezése — csak részleges javulást hozhatnak, de mint a cikk kifejti, az azonossági számnak mint kétséget kizáró megjelölésnek általános alkalmazhatóságáig még sok időnek kell eltelnie.

Addig is, amíg ez a minden tévedést kizáró állapot bekövetkezhetik, a kir. közjegyzőknek a telekkönyvi érdekeltek megjelölésénél egyöntetűen alkalmazni kellene — esetleg kamarai vagy kamaraközi értekezlet ajánlása alapján — a házastárs illetve atya megnevezése mellett az érdekelt születési évszámát és szülőanyjának leánykori nevét is. Ezzel a csekély munkatöbblettel a telekkönyvi hatóságok a telekkönyvi hibák helyreigazításával járó sokkal nagyobb és bonyolultabb munkát takaríthatnák meg, amellyel a nyilvánkönyvek közhitelessége is javulna és végül a telekkönyvi hatóságok rászoknának erre a pontosabb megjelölésre, mielőtt még a kormányzat a 19.665/1893. I. M. és 39.994/1934. I. M. sz. rendeletekben a személyazonosság megjelölésére előírt, de a gyakorlatban csak fogyatékosan végrehajtott szabályok szigorúbb betartására volna kénytelen utasítást adni.

A névazonosságok által előidézett zavarok mellett van azonban a telekkönyvi közhitelesség sok helyen nagymértékű hiányának és az ezzel járó nagyfokú jogbizonytalanságának egy másik, a kir. közjegyzői kar egyik állandó sérelméből fakadó oka is és ez a falun főleg a jegyzők által úgy ahogy készített ingatlan vagyónátruházási szerződések telekkönyvi érvényesítésének rendszerré vált elmulasztása.

Ennek a jogbiztonság szempontjából ellégé el nem ítéhető állapotnak egyik főoka a nyakló nélkül szabadjára engedett jegyzői magánmukálatok.

Az ingatlan vagyónátruházási szerződéseket faluhelyen túlnyomó részben a községi jegyzők közbenjöttével megkötő felek illetve a szerződések készítői a szerződéseket illetékkiszabás végett ugyan rendszerint bemutatják, de számtalan esetben az ügyet ezzel befejezettnek is tekintik. A felek akár tudatlanságból vagy a saját érdekeiket veszélyeztető hanyagságból, akár pedig más ismeretlen okból az általuk megkötött szerződések telekkönyvi érvényesítésének kieszközlését — vagy ha kell kicérőszakolását — elmulasztják, ennél fogva a tulajdonosváltás feltüntetése a közhitelességre törvény alapján igényt tartó nyilvánkönyvben évekre, sőt végleg is elmarad, ami gyakran szinte kaotikus telekkönyvi állapotokat és ezzel járó nem csekély mértékű jogbizonytalanságot idéz elő.

Joggal lehetne kérdezni, hogy az ingatlant megszerző fél miért nem ragaszkodik minden áron szerződésének telekkönyvi érvényesítéséhez. Tár- gyilagosan nézve a dolgokat, elképzelhető-e, hogy pld. az az egyszerű falusi gazdaember, aki nem egy vonatkozásban a jegyzőtől függ — gondoljunk csak az adókiivetésre — vállalja-e azt a kockázatot, hogy érdekeinek védel- mében a jegyzővel szemben erélyesen fellépjen? Erre határozott nemmel kell felelni. Meg kell elégednie esetleges csendes sürgetéssel és az arra adott válasszal, hogy ügyét majd elintézik. Aki elég lelkiismeretlen vagy hanyag volt ahhoz, hogy díjainak felvétele után a megbízójának esetleg minden vagyonát jelentő szerződését telekkönyvi érvényesítés helyett asztalfiókban eltemesse, nem fog habozni olyan elődázó elintézési ígéretet tenni, melynek teljesítésére nem is gondol.

A fentiekben vázolt esetekben különösen a hagyatéki eljárások lebonyolítása ütközik gyakran szinte leküzdhetetlen nehézségekbe. Előfordul, hogy az érdekelt örökösök a hagyatéki eljárás során 15—20 év előtt létesült ingatlan vagyonátruházási szerződéseket mutatnak fel, melyek telekkönyvi érvényesítése soha sem történt meg.

Tekintve, hogy a betétszerkesztési illetve telekkönyvi átalakítási munkálatok országos befejezése még huzamos időt fog igénybe venni, ezek- nek az állapotoknak további elharapozódása vagy akár csak fenntartása a jogbiztonság és így a közérdek szempontjából is nem mutatkozik kívá- natosnak.

Felmerül tehát az a kérdés, milyen intézkedések igénybevételeivel lehetne bár lassu, de fokozatos és állandó javulást elérni.

Az érdekelteket vagyoni hátrány terhe mellett jogszabály kötelezi arra, hogy az ingatlan vagyonátruházási szerződéseket azok megkötésétől számított záros határidőben illetékkiszabás végett bemutassák, nincsen azonban olyan átfogó és általános kényszerítő jogszabályunk, amely azok- nak a telekkönyvi hatóságnál a tulajdonjog átírása végett történő bemu- tatását és ezzel a nyilvánkönyvi állapotnak a valóságnak megfelelően tör- ténő feltüntetését kötelezővé tenné.

A földbirtok helyesebb megosztását szabályozó rendelkezésekről szóló 1920. évi XXXVI. törvényeikk 96. §-a ugyan kimondja, hogy „Ötvenezer koronáig terjedhető pénzbírsággal sújtható esetenként az: ...4. aki az általa megszerzett mezőgazdasági ingatlant, a megszerzéstől számított 60 napon belül saját nevére önhibájából nem telekkönyvezteti.“

Ez a rendelkezés azonban a fentiekben vázolt visszasságok megszü- ntetésére nem alkalmas, mert:

1. a gyakorlatba nem ment át;
2. lex specialis-ről lévén szó, kiterjesztő törvényt magyarázatnak helye nincsen és ezért a rendelkezés még alkalmazása esetében is kizárólag a földbirtokreform során megszerzett mezőgazdasági ingatlanok telekkönyvez- tetésének elmulasztására vonatkoztatható, annál inkább, mert pld. házas belsőségek, kertek, üres telkek, stb. már nem tartoznak a hatálya alá.
3. a kiszabható bírság szintén speciális és nem általános pénzügyi jel- legű, mert az idézett §. utolsó mondata értelmében az Országos Földbirtok- rendezőalapot illeti.

4. a rendelkezés szövegezése az itt tárgyalt esetek szempontjából nem megfelelő, mert az „önhibájából“ kitétel betűszerinti alkalmazása a megbízó és a megbízott között fennálló alakszerűtlen meghatalmazási jog- viszony nehéz megfoghatósága következtében éppen azokat sújtaná, akik a megbízott hanyagsága folytán bekövetkezett jogbizonytalanságuk révén és tényleg önhibájukon kívül már amugyis súlyos károknak vannak kitéve.

Nem lehet vitás, hogy az, aki valamely nyilvánkönyvi állapot meg- változtatásával járó jogügyletet köt vagy jogi tényt létesít, nemcsak joga- sult, hanem egyben köteles is ennek a változásnak haladéktalan nyilván- könyvi feltüntetését kieszközölni, mert ennek elmulasztása a nyilvánkönyv közhitelességének, ezzel a jogbiztonság és végeredményben a közérdek sérelmével jár, sőt a joggal való visszaélésnek is minősíthető.

Mint jogi analógiára elegendő rámutatni a kereskedelmi törvény 48. és 184. §-aira, amelyek joghátrányt fűznek a cégvezetőknek és a nyilvános számadásra kötelezett társaságok igazgatósági tagjainak személyében beálló változásoknak a cég hivatalnál történő bejelentésének elmulasztásához és ekként a cégjegyzéknek mint szintén nyilvánkönyvnek közhitelességét vannak hivatva megóvni.

Ha tehát a törvényhozás szükségesnek látta a cégjegyzék közhiteles- ségének megóvása végett tételes jogszabályok életbeléptetését, még sokkal indokoltabb az érdekeltek jóval tágabb körét érintő telekkönyv közhiteles- ségének megóvása érdekében hasonló intézkedések megtétele és követke- zetes keresztülvitele. Annál is inkább megkívánja ezt a közérdek, mert a telekkönyv megbízhatóságát a bármely okból mulasztó szerződő felek vagy megbízottjaik kénye-kedvének kitenni nem lehet és más mód hiányában kényszerítő rendszabályok alkalmazásával kell azt kieszközölni.

Gyökeres és végleges megoldást csak az okirati kényszer biztosítana. Egymagában az a már több ízben javasolt orvoslás, hogy ingatlan vagyon- átruházási szerződések csak közjegyzői hitelesítéssel irhatók alá, egyáltalá- ban nem kielégítő és mint fél rendszabály a megelőző jogvédelem szem- pontjából nem is célravezető.

Tekintve az okirati kényszer megvalósítására irányuló összes eddigi kísérletek egyelőre meddő voltát, más, remélhetőleg csupán átmeneti meg- oldási módot kell keresnünk.

A kitűzött cél elérésére két járható út mutatkozik: az egyik az volna, hogy amennyiben a végleges ingatlanátruházási szerződést megkötő felek — tehát akár a jogot szerző akár a jogot átruházó fél — a szerződés telek- könyvi érvényesítését egy a szerződés keltétől számítandó bizonyos határ- időben elmulasztják, a szerződés hatályát veszti és telekkönyvileg már nem érvényesíthetővé válik. Ez a megoldási mód azonban olyan átlagos művelt- ségi fokot tételezne fel, amit elérnünk még nem sikerült, hazai viszonyain- kat tekintve tehát túlságosan szigorúnak mutatkozik és ezért feltehetően állandó bonyodalmak, nagyszámú per forrásává válnék.

A másik, rendeleti úton és gyakorlatilag könnyebben megvalósítható, egyben pedig a kincstár részére bevételt biztosító módszer az volna, hogy az ingatlan vagyonátruházási szerződések telekkönyvi érvényesítését elmulasztó felekre illetve megbízottjaikra pénzbírság volna kiszabandó.

Az idevonatkozó rendelkezéseknek azt kellene tartalmaznia, hogy minden ingatlan vagyónátruházási szerződést annak keltétől számított méltányos határidőn belül telekkönyvi érvényesítés végett az illetékes telekkönyvi hatóságnál bírság terhe mellett be kell mutatni. Ennek elmulasztása esetében a késedelmes szerződő felek illetve késedelmes megbízottjuk a szerződésben kitett vételár illetve a vagyónátruházási illeték kiszabásának alapjául elfogadott forgalmi érték bizonyos százalékában kifejezett, esetleg a vételár összegéhez és a késedelem mértékéhez viszonyítva fokozatosan megállapított pénzbírságot tartoznak fizetni. Ha a késedelem a megbízott mulasztásából következett be, a rendelet a szerződő feleknek kifejezetten visszkéreteti jogot engedhet a megbízottal szemben, esetleg kimondhatja a bírságért való egyetemleges felelősséget is. Indokolt esetekben a szerződés telekkönyvi érvényesítésére halasztás volna engedélyezhető.

Az ismertetett intézkedések gyakorlati keresztülvitele számbavehető munkatöbblet okozása nélkül úgy volna megoldható, hogy az ingatlan vagyónátruházási szerződéseket a jelenleg előírt 1 másolat helyett 2 másolattal kellene illetékkiszabás végett az illetékes adóhivatalnál (Budapesten a m. kir. illetékkiszabási hivatalnál) bemutatni. Az adóhivatal az egyik másolatot beérkezés és hitelesítés után nyomban megküldi az illetékes telekkönyvi hatóságnak, mely azt keltezése szerint nyilvántartásba veszi és amennyiben a szerződést telekkönyvi érvényesítés végett a megállapítandó határidő alatt be nem nyújtják, erről az adóhivatalt a bírság kiszabása és behajtása illetve telekkönyvi biztosítása végett nyomban értesíti. Az illetékügyekben megengedett jogorvoslatok és kedvezmények a jelen esetre is kiterjesztendők volnának.

Az ilyen természetű intézkedések semmiféle jogos érdeket nem sértenének és amellet a kincstárnak is bevételi többletet biztosítanának, egyben pedig azt a célt is szolgálnák, hogy a közhitelességű nyilvankönyvek ennek a rendeltetésüknek a jelenleginél fokozottabb mértékben megfelelhessenek: végül pedig közvetve csökkentenék a bíróságokat terhelő birtokperek számát is.

Közlemények.

A közjegyzői kar új felsőházi képviselője.

A mult számban közöltük a közjegyzői kar felsőházi tagválasztásának eredményét, amely szerint a kar a közjegyzői érdekeknek a felsőházban való képviselőjére rendes taggá vitéz Fekete László dr. budapesti kir. közjegyzőt választotta meg. A választással kapcsolatosan vitéz Fekete László az alábbiak közlésére kért fel:

„Amikor 1927-ben a Kar első ízben választott felsőházi képviselőt, egy áldott emlékű bölcs kartárs azt mondotta: ennél nagyobb megtiszteltetés magyar közjegyzőt nem érhet.

Atérezve e megnyilatkozást, első szavam: köszönet a bizalom egységes megnyilvánulásáért, ami megtörtént.

Atérzem azt is, hogy e megtiszteltetés egyben súlyos elkötelezés is. Hogy eddig tettem-e valamit intézményünk érdekében, arról ne essék szó, hogy azonban ezután azt minden erőmmel szolgálni kötelességem, ez tisztán áll előttem.

Megkönnyíti kötelességem terhét, ami egyben fokozza is erőmet, hogy szinte szenvedélyesen szeretem hivatásomat s így természetesen intézményünket is.

A közjegyzőség ugyanis hivatás. Nem „stallum“, pusztá jövedelemelvezet; nem ipar, mert nem csak a kereset s nem is első sorban a kereset a fontos; nem mesterség, mechanikus írásbaszedése a felek megnyilatkozásainak.

A hivatás pedig megköveteli, hogy a királyi közjegyző vir probus és iuris peritus legyen.

A közbizalom letéteményese — Charmant Oszkár utolsó szavait idézem — csak az lehet, aki szolgálati körzetén túl is, magánviszonylatai összes vonatkozásaiban maga a „vir probus“.

És: ha Werbőczy tanítása szerint iustitia az, amit tribuit unicuique, quod suum est, a ius az, amely ehhez coadjuvat, a iuris prudentia pedig, amely docet, qualiter illud fiat, — akkor a perenkivüli jogszolgáltatás szervének, a királyi közjegyzőnek is tudnia kell a jogot, amely eszköze az igazság érvényesülésének; ez pedig a földi cél, lévén igazság az, ami in sese continet virtutes omnes.

A már az 1874-i törvényünk indokolásában megkivánt e két kellék: fedhetetlen jellem és jogi képzettség többlet, sokkal többlet kíván meg, mint amit az erkölcsi bizonyítvány s a pecsétes diploma igazol. S akiknél ez a — magasabb értelemben vett — két qualificationalis kellék s még valami: a sajátlagos közjegyzői mentalitás kipróbáltan megvan, vannak első sorban —, illetőleg lehetnek elhivatva a közjegyzői tisztség viselésére.

Személyekben és személyek által él ugyanis maga az intézmény. S annak annál nagyobb megbecsülésben lesz része, minél tökéletesebbek a mondott két irányban — a felelősséget minden egyes közjegyzőre vonatkoztatva — felelős hordozói.

Az ilyként hivatása magaslatán álló közjegyzői kar egyenesen igényelheti, hogy végre valósággá legyenek az intézmény megszületése előtt s azután fennállása alatt állandóan az intézmény felvirágoztatása érdekében — nemcsak a mi sorainkból — elhangzott kívánalmak s felelős helyekről tett ígérek, hangsúlyozva, hogy amazok nem a közjegyzők, hanem az intézmény érdekében hangzottak mindig el.

Ismeretes, hogy már az 1870-i első magyar jogászyűlés is akként kívánta megvalósítani a „közjegyzői intézet“-et, hogy annak, mint önálló s a bíróságoktól is teljesen független szervnek hatáskörébe tartozzanak: a magánjog terén egyáltalán a jogbiztonság érdekében szükséges közhitejű tanusítások összes teendői. Az 1886-i novella tárgyalásakor, illetékes tényező beismerve, hogy a törvényhozás az intézményt szűk hatáskörrel

léptette életbe — kijelentette, hogy a tizenegy év tapasztalatai a közjegyzőséghez fűzött remények megvalósítását igazolván, indokoltá teszik a hatáskör bizonyos kiterjesztését.

Ezután — az örökösödési eljárásnak részlegesen s főlegesen gyámkodás mellett közjegyzői hatáskörbe történt utalása óta — mennyi ígéret s ezek nyomán mennyi nekibuzdulás. Hogy csak néhányat említsek: évkönyveink szerint egy kitünő kartárs azért vált meg évtizedekkel ezelőtt egyik előkelő tisztségétől, hogy a közjegyzői rendtartás-reform munkának szentelhesse tevékenységét, s legutóbb a mintegy tizenöt esztendeje, illetékes hely megbízása folytán újból nekiindult rendtartás-reform, mely minden újabb ígéret ellenére nem került az elé a törvényhozás elé, mely sok minden egyéb közt megalkotta az új ügyvédi rendtartást s mely rendtartás-reform később még szerény novellává zsugorodott formájában is még törvényjavaslattá sem vált.

Sok ígéret, sok nekibuzdulás, eredmény azonban semmi...

Tudom, hogy most az élethalál-harc idején a nemzetnek minden erejét a jó béke kiküzdésére kell összpontosítania, tudom, hogy ma minden megmozdulás csak annyiban jogosult, amennyiben az ezt a célt szolgálja, — hiszek azonban a jó béke diadalmas kivívásában s hiszem, hogy a közjegyzői kar, melyre most átmenetileg nehéz idők következnek, ezeken majd átküzdve, ha előbb nem, a jó béke napjaiban hamarosan megvalósulva látja évtizedes törekvéseit.

Pályázatok közjegyzői állásokra. Ezidőszereint 15 közjegyzői állás van üresedésben, amelyekre az Igazságügyminisztertől hirdetett pályázat június 12-én járt le. A budapesti kir. közjegyzői kamara a területén megüresedett öt, a budapesti VI. és VII. kerületi, a hatvani, a ráckevei és székesfehérvári állásokra vonatkozólag a jelölést ez évi június hó 22-én tartott választmányi ülésen ejtette meg. Az öt állásra beérkezett összesen 288 pályázati kérés helyettesektől és ügyvédektől, valamint áthelyezési kérés közjegyzőktől.

Észrevételek az 1720/1944. M. E. rendelethez. E közlöny előző számában már ismertetett 1720/1944. M. E. rendelettel kapcsolatban vetjük az alábbi észrevételeket:

„Azt nem kifogásolhatom, hogy a háborús helyzetre s a hadbavonultak érdekére tekintettel, erdő-, mező- és kertgazdasági ingatlanok elidegenítése tilalmazást nyert, de sok hátrányt jelent a tilalom általánosítása. — Olyan élők között, kik egymással házastársi, vagy vérségi kötelékben állanak, az elidegenítést megengedhetőnek kell tartanom.

A kisbirtokos szülők igen szeretik, ha még életükben a vagyonukat, haszonélvezeti joguk fenntartásával gyermekeiknek átadva, a tulajdonjog kérdését telekkönyvileg is elintéztetnek tudják.

Kétségtelen, hogy rendezhető a vagyoni kérdés végrendeleti intézkedés útján is, de az esetben, ha a két szülő vagyoni helyzete különböző. — ennek megoldása sokkal egyszerűbb, ha a két szülő vagyona egy tömeget képez és nincs akadálya annak, hogy egyik, vagy másik gyermek az anyai és apai vagyonból reá háruló részt olyan ingatlanrész átengedése

útján kaphatja meg, — mely telekkönyvileg csak az atya, vagy csak az anya nevével fordul elő.

Másrészt végrendelet esetén állandóan tartanak attól, hogy a végrendeletet valamelyik érdekelt esetleg megtámadja és pereskedések származnak, — amit csak telekkönyvi tulajdonjog biztosításával látnak elkerülhetőnek.

Házastársak is sok esetben tartanak attól, hogy a végrendelező házastárs végrendeleti intézkedését visszavonja, — míg telekkönyvi elintézés esetén minden ilyen irányú aggodalom megszűnik. Helyes lenne ezért házastársak és közeli vérokonsági fokban állók között az elidegenítést megengedni. —

Reánk, közjegyzőkre nézve különösen sérelmes az, hogy ha az ügylet létrejöttének időpontját közhitelességű okirat igazolja, ezt a lényeges körülményt a rendelet 2-ik szakasza nem sorolja a rendelet 1—4. pontjában megjelölt kivételek közé.

Ez sérelmes azokra a felekre nézve is, kik a szerződésüket a rendelet életbe lépte előtt kötötték meg, — de még nem kerülhetett sor az illeték kiszabása végetti bemutatásra, mert az erre engedélyezett határidő nem járt le, s ha olyan eset is van, — minthogy igen sok van —, hogy eladó, vagy ajándékozó a haszonélvezeti jogát az elidegenített ingatlanra nézve fenntartotta, — egy ilyen szerződés alapján a vevő, vagy megajándékozott nem szerezhet telekkönyvi tulajdonjogot, jóllehet kétségtelen, hogy a szerződés a rendelet hatályba lépte előtt kötötték meg. Ilyen esetben a rendelet 2. szakaszának 3. pontjában megjelölt eset: a birtokba vétel, a haszonélvezet fenntartására tekintettel, nem igazolható és ez meggátolja a telekkönyvi jog megszerzését mindaddig, míg egy újabb intézkedés erre módot nem ad. — Szükségesnek látnám, ha ezekre az illetékes tényezők figyelme felhivatnék, s a rendelet módosíthatnák.“ Dr. Kovácsy Albert marosvásárhelyi kir. közjegyző.

Felterjesztés a helyettesi kirendelések ideiglenes könnyítése tárgyában. A budapesti kir. közjegyzői kamara az ez évi június hó 22. napján megtartott választmányi ülésén hozott határozat alapján a következő felterjesztést intézte az Igazságügyminiszterhez:

„A keleti és erdélyi országrésznek a Magyar Szent Koronához visszacsatolásával kapcsolatos igazságügyi szervezeti rendelkezések tárgyában kiadott 7810/1940. M. E. számú rendelet a kir. közjegyzői szervezetre vonatkozó 18. §-ában 1943. évi december hó 31-éig engedte meg azt, hogy a visszacsatolt területre kinevezett közjegyző mellé, közjegyző helyettesként az is kirendelhető legyen, aki a hivatkozott rendelet 7. §-a értelmében kir. ítélőbírói, illetőleg kir. ügyészi állásra kinevezhető, feltéve, hogy a kir. közjegyző helyettesére megszabott egyéb követelményeknek megfelel. Tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, hogy oly értelmű m. kir. minisztériumi rendelet kibocsátása iránt méltóztatásuk előterjesztést tenni, amely szerint a 7810/1940. M. E. sz. rendelet 18. §-ában megszabott határidő 1944. évi december hó 31. napjáig meghosszabbítható, azzal a kiegészítéssel, hogy aki ebben a szakaszban irt feltételeknek megfelel, az az egész ország területén kinevezett közjegyző mellé helyettesül kirendelhető legyen,

Felterjesztésünk indoklásául tisztelettel bátorkodunk arra utalni, hogy a fentemlített határidő meghosszabbításával és a rendelet javasolt kiegészítésével csökkenteni kívánjuk a közjegyzői helyettesekben már is érzékenyen mutatkozó hiányt és karunkban megfelelő utánpótlásról is minden lehető eszközzel gondoskodni óhajtunk. A jelenlegi helyzet ugyanis az, hogy az aránylag hosszú közjegyzői gyakorlati idő a fiatalságot a hamarabb önálló és a zsidó ügyvédek folytán nagy lehetőségeket biztosító, ügyvédi pályára csábítja. A most üresedésben lévő 15 közjegyzői állás betöltése a bevonulások miatt is megcsappant helyettesi létszámot bizonyára újból érzékenyen csökkenteni fogja, anélkül, hogy ezek helyébe pótlást várhatnánk. Meg kell tehát ragadnunk minden lehetőséget arra, hogy folyton ritkuló helyetteseink száma szaporodjék, amely célt a terminus meghosszabbítása is kétségtelenül előmozdítaná. Szükségesnek látjuk ezt különösen akkor, amikor az amugy is sokkal frekvenciáltabb ügyvédi kamarai felvételre, az ugyanezen rendelet 20. §-ában megszabott azonos terminus — az ügyvédi kamarák kérelmére — a 810/944. sz. M. E. számú rendelettel egy évre már meg is hosszabbított és így nem volna sem méltányos, sem indokolt, hogy a mi jelenleg kevésbé frekvenciált pályánkon ez a határidő meghosszabbítás, éppen a kisebbségi sorsot elszenvedett jogászainknak meg ne adassék.

Hagyatéki ügyekre vonatkozó megállapodások. A budapesti központi kir. járásbíróság hagyatéki csoportvezetője és a budapesti kamara kiküldöttje között a hagyatéki ügyek lebonyolításával kapcsolatos némely kérdésekre vonatkozólag az egyöntetű eljárás érdekében megállapodások jöttek létre, amelyeket más bíróságok területén működő kir. közjegyzők által hasonló megállapodások létesítése céljából az alábbiakban közlünk:

„1. Végrendeletek kihirdetéséhez a végrendelező elhalálzásának igazolására elegendő az örökösödési eljárás lefolytatására illetékes kir. közjegyzőnek a végrendeletet őrző kir. közjegyzőhöz intézett hivatalos megkeresése a végrendelet kihirdetése iránt. A megkereséshez tehát a halálesetfelvelet hiteles másolatát csatolni nem kell.

Ha azonban a bíróságnál kihirdetendő végrendelet bemutatását magánfél kéri, a végrendelező elhalálzása ezentúl is halotti anyakönyvi kivonattal vagy a halálesetfelvelet hiteles másolatával avagy más hiteltérdemlő módon igazolandó.

2. A kir. közjegyzőhöz kihirdetés végett beküldött, vagy neki átadott eredeti végrendeletet nem kell nyomban a kihirdetés után a bíróságnak beküldeni, hanem elegendő azt az örökösödési ügy befejezése után a hagyatéki iratok beterjesztésével egyidejűleg a bírósághoz áttenni és az illetékes hivatal részére szolgáló hiteles másolatot is a hagyatéki iratokhoz mellékelve azokkal együtt bemutatni.

A beterjesztő jelentésben azonban fel kell tüntetni, hogy az iratokhoz „fontos okirat“, a végrendelet eredeti példánya van mellékelve.

3. Az örökösödési ingatlanaira vonatkozó telekkönyvi kivonatokban minden esetben feltüntetendő a szerzés jogcíme és időpontja.

4. Ha a hagyatékhoz az örökösödésnek telekkönyvön kívüli tulajdonát

képező ingatlan tartozik és a telekkönyvi tulajdonostól a tulajdonjog bekebelezésére alkalmas okiratot beszerezni nem sikerült, ezt a hagyaték-tárgyalási jegyzőkönyvben elő kell adni.

5. A királyi közjegyző a nem általa készített hagyatéki kimutatás (eltár)-nak az örökösödésre és az örökösökre vonatkozó adatok feltüntetésére szolgáló 2 oldalát kitölteni, vagy annak hiányos vagy téves adatait pótolni vagy kiigazítani nem tartozik, ideértve a halálesetfelvelet iv adatainak helyesbítését is, mert ezeknek az adatoknak kiegészítése vagy helyesbítése a hagyaték-tárgyalási jegyzőkönyvben történik.

6. Egyszerűbb és nem vitás hagyatéki ügyekben az átadás gyorsítása érdekében az érdekeltek és a kir. közjegyző is már a hagyaték tárgyalási jegyzőkönyvben lehetőleg mondjanak le a hagyatékátadó végzés elleni jogorvoslati jogukról.

7. A közjegyzői tárgyalási díjak és költségek mindenkor részletezve és a díjrendelet szabályainak pontos megtartásával számíttassanak fel.

8. A hagyatéki osztálykivonatokból legalább két példánnyal több készítenendő, mint amennyi az értesítendők száma.

9. Azoknak a hagyatéki ügyeknek az iratai, amelyekben a hagyaték az örökösödés halálától számítandó 3 hónap eltelte előtt át nem adható, a három hónap lejárta előtt a bírósághoz be nem küldendő.

*

17 évi önálló vidéki gyakorlattal bíró, öskeresztény ügyvéd, német, francia nyelvtudással *közjegyzőhelyettesi* állást keres. Ajánlatokat „Volt bankügyész“ jeligen a kiadóhivatal továbbítja.

Hosszabb irodai gyakorlattal bíró, telekkönyvi ügyekben jártas perfekt *gépíró*t azonnal alkalmaz *Miskolc* Pál dr. berettyóújfalui kir. közjegyző.

Fábián László dr. baróti (Háromszék megye) kir. közjegyző gépirásban jártas férfi, vagy nő segéderőt keres. Közjegyzői irodai gyakorlattal és telekkönyvi jártassággal bírók előnyben. Belépés szeptember 1.

Rendeletek.

1.141/1944. P. M. sz. A zsidók mező- és erdőgazdasági ingatlanairól szóló 1942 : XV. törvénycikk alapján megszerzett ingatlanokért járó térítés kiszámítása szempontjából egyes ingatlanok földadókataszteri tiszta jövedelmének, illetőleg házadóalapjának figyelembevétele. (Bp. K. 104.).

1.730/1944. M. E. sz. A zsidókra megállapított rendelkezések hatálya alól mentesített személyek körének egységes szabályozása. (Bp. K. 108.).

1.740/1944. M. E. sz. A Budapesten, 1942. évi május hó 17. napján aláírt és az 1.710/1944. M. E. számú rendelettel kihirdetett magyar-szlovák hitelesítési egyezmény végrehajtása. (Bp. K. 110.).

98.000/1944. F. M. sz. A mező- és erdőgazdasági ingatlanok forgalmának korlátozása tárgyában kibocsátott 1.720/1944. M. E. sz. rendelet végrehajtása. (Bp. K. 117.).

34.300/1944. I. M. sz. A tagosítási és egyéb birtokrendezési ügyekben követendő eljárást szabályozó 35.700/1944. I. M. sz. rendelet módosítása és kiegészítése. (Bp. K. 119.).

165.617/1944. P. M. sz. Az idegen államok pénznemeiben megállapított értékének az illetékek, továbbá a fényüzési és a forgalmi adók megállapítása szempontjából pengőértékre való átszámítása. (Bp. K. 121.).

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Magyar Jogi Szemle. A 7. szám vezető helyén Lange Henrik müncheni egyetemi tanár ismerteti az új német polgári törvénykönyvben újjáalakítandó német öröklési jogot. Bevezetőben megállapítja, hogy a nemzetiszocialista forradalommal az örökösödési jog is újabb alapokat és értékszpontokat kapott. Mert a nemzetiszocialista szemlélet szerint az egyes néptárs magasabb közösségek szolgálatában áll, az örökhagyó nem ura teljességében a vagyonának, hanem a nemzedékek szolgálatában az az összekötő tag, aki továbbszármaztatja a ráhárult és a szerzett vagyont a család, a nemzetség és a nép javára. Az akaraturalommal szemben tehát a kötelesség és a közösség gondolatai lépnek előtérbe. Az öröklési jog kodifikálására vonatkozólag külön bizottság létesült, amely tárgyalásainak eredményét 5 emlékiratban foglalta össze. Az első emlékirat alapján a birodalmi igazságügyminisztérium 1938. 7. 1-én kibocsátotta a végrendelet és örökösödési szerződésekre vonatkozó törvényt, amelyet egyébként Krenner Zoltán dr. e közlöny 1938. évi 7. számában szakszerűen ismertetett. Az öröklési jogi törvény tervezetét 1942. évben véglegesen elkészítették és lezárták. A tervezet kilenc fejezetből áll: 1. Az örökség megnyílta és az örökös; 2. A törvényes öröklés; 3. A végintézkedésen alapuló öröklés; 4. A végakarát értelmezése, semmissége és megtámadása; 5. Örökös nevezés, hagyomány és meghagyás; 6. A kötelesrész; 7. Az örökség megszerzése és biztosítása; 8. Az örökös-társak; 9. A hagyaték tartozásaiért való felelősség. Ezúttal nem áll módunkban a tervezet egyes fejezeteinek részletesebb ismertetése, csak nagyjában mutatunk rá a tervezet rendelkezéseiből arra, hogy a törvényes öröklési rend a parentelás rendszer elvi alapján áll, azonban a dédszülők után már a birodalom örököl. A túlélő házastárs leszármazók mellett a hagyaték egynegyed részét örököli. A végintézkedéseknél alapvető elv, hogy a törvényes öröklési rend belső súlyban felülmulja a végintézkedésen alapuló öröklést. A tervezet további részleteiről — a lehetőséghez képest — egy későbbi számban fogunk közlést hozni. E szám különben cikkeket hoz még Szlezák Lajos és Orkonyi Lajos tollából s hozza az állandó rovatok bő közlemény sorozatát.

Telman Sándor dr. „Örökösödési eljárás“ c. kitűnő kézikönyvének harmadik kiadása a továbbiakban nemesak a szerzőnél, hanem Held János könyvnyomdájában is kapható, Budapest, II., Mecset-utca 8. A könyv ára 65.— pengő.

Szokolay Leó dr. Budapest székesfőváros árvaszéke elnökének „Jogi alapismeretek a szociális munkában“ című műve újabb kiadása, amelyről e

közlöny mult számában hoztunk részletes ismertetést, kapható az Eggenberger-féle könyvkereskedésben, Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 2.

Gazdasági Jog. Az áprilisi és májusi számok értékes szakeikkeit Dezső Gyula, Bátyka János, Karátson László és Karl Schmidt irták s ezek közül különösen érdekes az utóbbinak az európai jogtudomány mai helyzete címen írott cikke, melyben megállapítja, hogy Európa tudományos szellemiségét ma veszedelem nem a teológia, avagy valamely újabb filozófiai metafizika oldaláról, hanem az egyre több tért nyerő technikai szemlélet felől fenyegeti. A jogászok azonban nem teológusok, nem filozófusok, de nem is akarnak tisztán technikusok lenni. A jogtudománynak, mint tudománynak kell fennmaradnia, így töltheti be csak azt a feladatot, amelyet helyette; az emberi szellemnek semmiféle más formája vagy rendszere el nem végezhet. A jogtudomány őrzi a racionális emberi tények alapját, amely a jog alapelveit nem nélkülözheti. Ezek az alapelvek a személyiség tisztelete, fogalmak és intézmények logikája és következetessége iránti érzék és a rendszeres eljárás követése. A mostani világháború szenvedései és borzalmai közepette is új csirái támadnak a tudományos szellemnek. Az európai szellem fokozott intenzitással fog magára találni és az a génius, amely a jogászokat a korábbi évszázadok sok megpróbáltatása közepette sem hagyta el, ki fogja őket a mai válságból is menteni. — A májusi számban a Szemle rovatban közli a folyóirat vitéz Fekete László dr. királyi közjegyzőnek az 1600/1944. M. E. számú rendelet ügyletkorlátozó rendelkezései című ismertetését, amely javarészen a Kir. Közjegyzők Közlönye áprilisi számában irt ismertető cikkben foglaltaknak felel meg.

Erdélyi Jogélet. A május szám első cikkét Szilágyi Olivér dr. ügyvéd írta s cikkében méltatja a családba fogadásról szóló 1944. évi V. törvény-cikk gyakorlati jelentőségét, illetve a törvénynek a házasságon kívül született gyermek jogállásának megjavítására vonatkozó rendelkezését, folytatólag pedig a törvénynek büntetőjogi intézkedéseit teszi vizsgálat tárgyává. Szönyi Zoltán dr. ügyvéd a háborús gazdálkodás rendjének védelmét szolgáló 1944. évi XVI. t.-c. rendelkezéseit ismerteti. A Joggyakorlat rovatban ezúttal is csupán kúriai határozatokat hoznak, bár szívesen látnók itt az erdélyi táblák határozatainak közlését is.

Deutsche Notar-Zeitschrift. Az idei 2. szám élén közlés van négy német közjegyző és két helyettes hősi haláláról. Ezután a birodalmi közjegyzői kamara és egyéb hatóságok rendeleteit, jogesetek megbeszélését újabb felsőbbírói határozatokat hoznak.

Illetékügyi Közlöny. E pénzügyi folyóirat legutóbbi három számainak cikkeket irták Koos István közigazgatási bíró Az illetékdíjjegyzék 60 tételének 1. sz. jegyzete, Tana József kolozsvári ügyvéd A 3450/1940. M. E. rendelet 27. §-ának helyes értelmezése erdélyi viszonylatban és Kovács József pénzügyigazgató Az egyenes adók 10%-ban megállapítandó illetékekről címen. Mindhárom szám folytatólag új illetékügyi rendeleteket, felső bírói határozatokat és szerkesztői üzeneteket közöl. Az utolsó szám szerkesztői üzenetében közölnek egy kérdést arra vonatkozólag, hogy a kir. közjegyzőnek a hagyatéki tárgyalási díj erejéig bekebelezett jelzálogjog törlesztésére vonatkozólag a *hagyatéki* bírósághoz benyújtott beadványa illetékköteles-e. A szerkesztőség válasza erre a kérdésre több jogszabályra hivat-

kozással az, hogy a kir. közjegyzőnek hagyatéki ügyekben megállapított díjai erejéig zálogjog bekebelezésére, vagy törlésére irányuló, a *telekkönyvi* hatósághoz intézett beadvány továbbá a zálogjog telekkönyvi bekebelezése, nemkülönben a zálogjog törléséhez szükséges engedélyről kiállított okirat *illetékköteles*. A válasz elvileg helyes, azonban nem pontosan válasz a kérdésre. A kérdés ugyanis az volt, hogy a kir. közjegyzőnek a *hagyatéki* bírósághoz s nem a tkvi hatósághoz intézett jelentése, amelyben arra hivatkozással, hogy a megállapított díjkövetelése fenn nem áll, kéri a vonatkozó jelzálogjognak hivatalból való törlését, illetékköteles-e. Az ilyen jelentés, illetve a jelzálogjognak ekként való törlése valójában s az ill. díjj. 46. tétele alapján illetékmentes, amint hogy ez az általános gyakorlat is. Ha a közjegyző külön törlési engedélyt állít ki, vagy kérést nyújt be a törlés iránt a tkvi hatósághoz, ez eddig is, ezután is illetékköteles, amint hogy újabb megállapítások szerint — szemben a régebbi gyakorlattal — a hagyatéki közjegyzői díj erejéig eszközölt jelzálogjog bekebelezések illetékkötelesek.

Joggyakorlat.*

Magánjog

14. Csupán a vagyon állagából történt *ajándékozás* tekinthető olyan-
nak, amely a köteles résznél *előre kapott értéként számításba veendő*,
ellenben a jövedelemből történt juttatás külön kikötés nélkül a köteles
részbe be nem számítható. — A köteles részért — a juttatás mértékéhez
képest aránylagosan — felelősek mindazok, akik az örökhagyótól akár élők
között akár halál esetére ingyenes juttatásban részesültek. — A leszármazó
részére juttatott minden ajándék a köteles rész kiszabásánál figyelembe
veendő. — A megajándékozott felelősségét nem zárja ki az, hogy az aján-
dékozás idejében az ajándék értékénél nagyobb értékű vagyon maradt az
örökhagyó kezén. (K. P. I. 4162/1942.).

15. Az *elme gyengeség* csak akkor anyagi jogi akadály a végrende-
lésnek, ha az elmebaj megnyilvánuló tünetekből megállapíthatóan a vég-
rendelet alkotásakor olyan nagyfokú volt, hogy amiatt a végrendelező sem
a végrendelet mibenlétét megérteni, sem pedig a végrendeletében foglalt
intézkedés tartalmát felfogni és annak megfelelően magát észszerűen elhatá-
rozni nem tudta. (K. P. I. 4697/1942.).

16. A *kitagadás* érvényességéhez az szükséges, hogy az örökhagyó a
végrendeletében a kitagadás okát az alapul szolgáló tény határozott körül-
írásával megjelölje, továbbá, hogy a kitagadás alapján megjelölt tény az

* Ebben a rovatban közölt jogesetek közül azokat, amelyek a Buda-
pesten székelő bíróságok állásfoglalásait tartalmazzák részben a közvetle-
nül rendelkezésünkre bocsátott határozatok, részben pedig a „Jogi Hírlap”,
a „Magyar Jogi Szemle” és „Gazdasági Jog” című szaklapok alapján dol-
gozzuk fel és adjuk közre, az illetékjogi határozatokat pedig az „Illetékügyi
Közlöny” című szaklap és a Magyar Jogi Szemle Pénzügyi Jogi Határozat-
tára közlései nyomán.

anyagi jogszabályok értelmében kitagadási oknak minősüljön, végül, hogy
tagadás esetében a kitagadásra jogot alapító fél a végrendeletben a kitaga-
dás alapjául megjelölt tény valóságát bizonyítsa. (K. P. III. 5120/1942.).

17. Az *örökösnek jogában áll a megnyílt örökséget elfogadni vagy
visszautasítani*. — A hitelezőt, aki a követelését az adóstól egyéb módon
be nem hajthatja, nem illeti meg az a jog, hogy adósának ezt a jogcselek-
ményét, melynél fogva az az örökhagyó végrendeletét elfogadta, megtámad-
hassa. — Ez a szabály azonban nem vonatkozik azokra az esetekre, ame-
lyekben az örökös az őt törvény szerint megillető örökrész felett jogügylet-
tel akként rendelkezik, hogy öröklési igényéről, egy másik személy javára
lemond. — Ugyancsak nem vonatkozik ez a szabály azokra az esetekre sem,
amelyekben az örökös egy harmadik személlyel összejátszva az őt megillető
örökrész tekintetében olyan rendelkezést tesz, amely elég jogalapot nyújt
arra, hogy a rosszhiשמű harmadik személy ellen a hitelező a követelésnek
az adóstól való be nem hajthatása esetén kártérítési keresettel léphessen
fel. — Az *örökség elfogadása vissza nem vonható és az egyszer elfogadott
örökséget visszautasítani többé nem lehet*. — A hitelező kijátszását célzó
szándékot a közeli családtagok között létesült jogügyleteknél vélelmezni
kell. (K. P. I. 231/1943.).

18. Az *örökösök egymás közt való megállapodással nem egyezhetnek
meg abban, hogy egyikük elő- a másikuk utóörökös lesz*. (K. Pk. V. 1570/
1943.).

19. *Utóörökös* akként is rendelhető, hogy az előörökös az előöröklő
vagyonról élők között szabadon rendelkezhetik, azt akár visszterhesen, akár
ingyenesen elidegenítheti, csak halálesetre van a szabad rendelkezés jogában
annyiban korlátozva, hogy olyan rendelkezést, amely az utóöröklést kizárja,
nem tehet. — Ha a kiskorú a kötelesrészt meghaladó juttatásban részesül,
a köteles részét utóörökléssel korlátozó végrendeletnek elfogadása az ő
részéről nem jelent ellenérték nélküli s ezért az 1877. évi XX. t.-c. 113. §.
utolsó bekezdésében érvénytelen joglemondást (K. P. I. 1737/1943.).

20. *Nincs szükség közokiratra* a házasság tartama alatt történt és foga-
natba is ment olyan közszerzeményi megosztásoknál, amelyek szerint egyes
ingatlanok a szerződés foganatosításaként a férj, mások pedig a feleség
névére iratnak. (K. P. I. 1681/1943.).

21. *Ági jellegű ingatlan* eladása esetén az elidegenített ingatlan helyébe
lépő vételár lesz ági vagyonná s az ági vagyonnak ez az állaga akkor sem
változik, ha a vételárat más ingatlan megszerzésére fordították, mert az
ekként szerzett ingatlan a szerzőnek szerzeményi vagyona, amiből azonban
az eladott ági ingatlan vételárát a szerzeményi örökös az ági örökösnek meg-
téríteni tartozik. (K. P. I. 2400/1943.).

22. A *köteles részre jogosult személy* köteles részül nem a hagyatékhoz
tartozó valamely vagyontárgynak, vagy a hagyatéki vagyontárgyak bizo-
nyos hányadának kiszolgáltatását természetben, hanem *csak a köteles rész
értékének készpénzben való kielégítését követelheti*. (K. P. VI. 2472/1943.).

23. Az *örökhagyóval törvényes öröklési kapcsolatban álló személyek
öröklési várományuk tárgyában már az örökhagyó életében — alakszerúsé-
gektől mentesen még ingatlanokra nézve is, akár szóbelileg — érvényesen
szerződhetnek*. (Kp. I. 2884/1943.).

24. Ha az *ingatlanfelidegenítő jogügyletben* az ellenérték nem a valószínűleg megfelelően van feltüntetve, akkor emiatt a jogügylet a 4420/1918. M. E. számú rendelet alapján érvénytelennek nem tekinthető. — *Tulajdonközösségnek természetben való megosztás útján történő megszüntetése* csak olyan módozat mellett foghat helyet, hogy lényeges összeg ráfizetésére illetve megtérítésére egyik tulajdonostárs se legyen kötelezve. (K. P. V. 2137/1943.).

25. Minden tulajdonostársnak joga van a *tulajdonközösség megszüntetésére*, amely elsősorban természetben való megosztás útján követelhető, ha ez egyébként a tulajdon tárgyának lényeges értékcsökkenése és a tulajdonostársak károsodása nélkül keresztülvihető. — Nem lehet helye az olyan megosztásnak, amelynél az egyik tulajdonos társnak jutó építmény állagában lényeges értékcsökkenést szenved s az átalakítás, különösen a mai nehéz gazdasági viszonyok között (építési anyaghiány, magas munkabérek, stb.) olyan lényeges költségbe kerül, hogy annak keresztülvitele az illető tulajdonostárs érdeksérelmével jár. — Természetben való megosztás esetén, ha annak más megfelelő módja nincs, a bíróság szükség esetén a megosztott ingatlanokon szolgálmi jogot is létesíthet, ha ennek a fennforgó körülményekre figyelemmel akadályja nincs és a szolgáló telek tulajdonosának jelentős érdeksérelmével nem jár. (K. P. V. 1397/1943.).

26. A *szóbelileg tett komoly ajándékozási ígérethöz bíróság érvényesíthető kötelelem származik.* (K. P. V. 650/1943.).

26. A *juttatás ingyenes vagy részben ingyenes volta* nem azon múlik, hogy a vagyoni előnyt nyújtó felet erre a juttatásra valamely jogszabály kötelezi, hanem kizárólag a kötelelem keretében foglalt kölcsönös kötelezettségek egymáshoz való viszonyán vagyis azon, hogy a vagyoni előnyt nyújtásáért jár-e ellenszolgáltatás s ha igen milyen az arány a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás értéke között. (K. P. VII. 3061/1943.).

27. Ha a *végrendelet megmagyarázását* az örökgyó magában a végrendelet szövegében igazolja s ezt a végrendeleti tanuk magukéva tették azzal, hogy az előttük felolvasott okiratot aláírták, nem szükséges, hogy a megmagyarázás ténye a végrendeleti záradékban külön is igazoltassék. Végrendeletet tartalmazó okirat elkészítésének megrendelése, a végakarathoz az okirat megszerkesztőjével való közlése és az okirat elkészítése nem tartozik a végrendelezés ügymenetébe, ennél fogva a végrendelezőnek ezekben a mozzanatokban való személyes közreműködése a végrendelet érvényességéhez nem szükséges. — Annak a körülménynek, hogy az örökgyó keresztneveként más név van megjelölve az okirat bevezető részében mint amit örökgyó aláírt, csak akkor van jelentősége, ha kétséges, hogy a végrendelezés ügymenetében valóban az örökgyó vett részt. (K. P. I. 3675/1943.).

28. Az *örökösök között az örökölt ingatlanokra vonatkozólag a fennálló tulajdonközösség megszüntetése iránt létre jött egyezség írásba foglalás nélkül is érvényes.* (K. P. V. 4414/1942.).

29. A *hagyatéki vagyon kezelése* — örökgyó kifejezett rendelkezése nélkül — nem tartozik a végrendeleti végrehajtó jogkörébe. (K. P. VI. 612/1943.).

30. Örökgyó *írásbeli magánvégrendeletének* érvényességéhez négy végrendeleti tanu alkalmazására volt szükség. Ennél fogva a végrendelet ivateit összefűző zsinór két végét legalább két pecséttel kellett megerősíteni, mert az 1876: XVI. t.-c. 8. §-a szerint ilyen esetben legalább egy tanu és a végrendelező pecsége alkalmazandó. A zsinórnak két pecséttel való megerősítése a 255. számú polgári elvi határozatba foglalt jogszabály szerint érvényességi kellék s annak hiánya miatt, vagyis ha a végrendelet csupán egy pecséttel van megerősítve, a végrendelet akkor is érvénytelen ha egyébként a végrendelet ivateinak kicserélése ki van zárva. (K. P. I. 4920/1943.).

31. Az 1942. évi XV. t.-c. 9. §-a értelmében a *zsidóingatlan átengedésére kötelező határozat* a térítés megállapítása s kifizetése előtt is nyomban végrehajtható és a tulajdonjognak az állam illetőleg a kijelölt intézet javára tehermentesen való bejegyzését a térítés kifizetése előtt is el lehet rendelni. A tulajdonjognak a térítési összeg megállapítása előtt tehermentesen való bejegyzése a jelzálogos hitelező gazdasági érdekeit azért nem sérti, mert a hitelezőknek a térítési összegből való kielégítését a bekebelezett jelzálogjogok törlése semmi vonatkozásban nem érinti. K. Pk. V. 7435/1943.).

32. A végrendeletet nem lehet kellék hiányosnak tekinteni amiatt, hogy keltezésének helye a záradék keltezési helyétől eltér, mert a végrendelet érvényesen akkor létesül, amikor a tanuk a záradékot aláírják, ennél fogva a záradék keltezése a lényeges. A végrendelet záradéka pedig tartalmazza a kelet helyét és idejét, a *végrendelezési helyéül és időpontjául tehát a záradékban feltüntetett hely és időpont tekintendő.* (K. P. I. 4256/1943.).

33. A közjegyzői okiratba foglalt ajándékozási szerződés szavai szerint az ajándékozó kifejezetten fenntartotta azt a jogát, hogy a szerződést hálátlanságnak és érdemtelenségnek mindennemű eseteiben hatálytalaníthassa. Ez a szerződéses nyilatkozat az általános érvényű jogszabályra utalásnál többet nem jelent, vagyis nem tágitja az ajándékozonak azt a jogát, amely őt a *megajándékozottak hálátlanságának* a szerződő felek viszonyára tekintettel elbírálandó eseteiben a magánjog szabályai alapján külön kikötés nélkül is megilletik. (K. P. I. 4139/1942.).

34. Az irányadó tényállás szerint a felperes anyja az *örökbefogadási szerződés megkötésével egyidejűleg az örökbefogadó után megnyíló öröklési jogáról* kielégítés vagy legalább is annak ígérete mellett *lemondott.* Ezzel a ténnyel az örökgyó törvényes örökösének sorából kimaradt s így róla örökgyó hagyatékát illetően a felperesre nem szállt át öröklési jog. (K. P. I. 4310/1943.).

35. A 10.650/1939. M. E. számú rendelet 2. §-ának az a rendelkezése, hogy *határsávként kijelölt területen fekvő bármely ingatlanra vonatkozó tulajdonjognak telekkönyvi bejegyzését* a telekkönyvi hatóság csak akkor rendelheti el, ha a folyamodó bemutatja az illetékes hadtest parancsnok hozzájárulását vagy igazolja, hogy az az előirt határidőben nem nyilatkozott, továbbá a rendelet 15. §-ának az a rendelkezése, hogy a telekkönyvi hatóság a rendelet hatálybalépése előtt hozzá intézett kérelmet a katonai parancsnokság hozzájárulásának hiánya miatt nem utasíthatja el, hanem a hozzájárulás tárgyában való döntés végett az illetékes katonai hatósághoz teszi át: nem zárta el a telekkönyvi hatóságot attól, hogy a hozzájárulás tárgyában való döntés iránt maga keresse meg az illetékes hadtestparancs-

nokságot, a hivatkozott jogszabályok ugyanis ebben a vonatkozásban tiltó rendelkezést nem tartalmaznak, ennek következtében s mert a telekkönyvi rendtartás 61. §-a értelmében a bejegyzés hatályossága és a telekkönyvi rangsor a beadás napjához igazodik, a telekkönyvi hatóság a tulajdonjogot a kérvény rangsorában jogszabály sértés nélkül kebelezte be, s mert továbbá a végrehajtási jelzálogjog bekebelezésére irányuló megkeresés a telekkönyvi hatósághoz a fenti időpont után érkezett, a telekkönyvi hatóság a megkeresés teljesítését helyesen utasította el. (K. Pk. V. 5302/1943.)

Illetékjog.

1. Ha az örökösök a hagyatéki eljárás megindítását a halálesettől számított három hónapon belül a haláleset felvétele alkalmával kérték, külön bejelentési kötelezettség őket nem terheli. (Közig. bir. 13.881/1943. P.).

2. A kizárólag ingóból álló túlterhelt hagyatéknál az 1920 : XXXIV. t.-c. 96. §. 3-ik bekezdésében említett okirati illeték nem jár, mert az idézett törvény szakasz 1., 2. és 3. bekezdésének egybe vetett értelme szerint, ha a túlterhelt ingatlan és ingó vagyomból álló hagyatéknál vagy ajándék a 88. §. 1. és 2. vagy a 93. §. 1., 2. és 3. pontjában felsorolt személyre száll át, az 5 %-os visszteher ingatlan vagyon átruházási illeték és az ingók után okirati illeték kiszabásának helye nincs. (Közig. bir. 13001/1943. P.).

3. Papi hagyatékban a papnevelő intézetnek jutó köteles hagyomány illetékmentes, a papi nyugdíjintézetnek jutó köteles hagyomány pedig az 1920 : XXXIV. t.-c. 88. §. 6. pontja szerinti illeték alá esik. (Közig. bir. 7039/1943. P.).

4. Az ingatlant a vételkor terhelő és fennmaradó haszonélvezet mellékszolgáltatásnak nem tekinthető. (Közig. bir. 6542/1943. P.).

5. A hagyatéki leltár illetékéért az örökséget megelőzően visszautasított örökösök nem felelősek. (Közig. bir. 11.943/1943. P.).

6. A leendő házastársak részére a házasság megkötésétől függő hatálytalanságot okozó ajándékozás után járó illetéket annak a rokonsági viszony alapján kell megállapítani, amely az ajándékozó és az ajándékozott között a házasság megkötésével keletkezik. (Közig. bir. 2179. sz. elvi jelentőségű határozat.).

7. Ha a megajándékozottnak szánt ellenszolgáltatás — a harmadik személynek az ajándékozó halálával kezdődő eltartása —, a szerződés megkötésekor még bizonytalan, annak értékét egyezségileg vagy a kiigazítási jog fenntartásával kell meghatározni. (Közig. bir. 3348/1942. P.).

8. Öröklési igény eladására vonatkozó megállapodás eredetileg érvénytelen, ha az nem örökösök között jött létre. Ilyen megállapodás után tehát illeték ki nem róható. (Közig. bir. 10.395/1942. P.).

9. Haszonélvezet megszerzése után az illeték kiszabandó arra való tekintet nélkül, hogy a kedvezményezett a haszonélvezetet később a törvény alapján amúgy is megszerezné, feltéve, hogy ez utóbbi szerzésnél a jogügylet erősebb s az több jogot biztosít. (Közig. bir. 13.315/1942. P.).

10. Eletjára járó szerződés után járó illeték követelésének jogosságát nem érinti, hogy annak jogosítottja a megállapított időpontnál előbb elhalálozván, a járadékot tényleg nem élvezte. (Közig. bir. 2228. sz. elvi jelentőségű határozat.).